2006 m. tyrinėtos rotušės (žr. *ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 283–287), prie senojo Šiaulių kelio.

2008 m. tyrinėjimai papildė duomenis apie Joniškio senamiesčio ribas, Joniškio miesto urbanistinę raidą XVII–XX a., užmiesčio sodybas XVII a. II pusėje – XIX a. I pusėje.

The field evaluation in Joniškis

In 2008 larger and smaller scale evaluations were conducted (by JIKM, ŠAM) at various sites in the city of Joniškis (Fig. 1). A total area of 77.4 m^2 was excavated in Joniškis in 2008 and a total area of 824 m^2 was surveyed.

Layers dating to the 17th–18th centuries were discovered at Miesto Square 7, to the second half of the 17th – first half of the 19th centuries at Dariaus ir Girėno St. 20 and 23 and Šiaulių Senosios St. 32 and 36, non-informative layers dating to the second half of the 19th–20th centuries at M. Slančiausko St. 1–5, Parko St. 2–8, Dariaus ir Girėno St. 16–20, and Latvių St. 16–21.

The excavation at Miesto Square 7 provided information about the course of the development of the W part of the former Turgaus Square: a 17th–18th-century cultural layer, the stone foundation from a building, and contemporary artefacts (17th–18th-century household pottery (Fig. 3), 17th–19th-century stove tiles (Fig. 2), 17th and 19th-century coins, seals, an iron spur with a spike (Fig. 4), and a white kaolin pipe stem were discovered here at a depth of 80–130 cm. Some artefacts (a trim stove tile fragment, the spur, and a lead seal) were discovered in Joniškis for the first time.

The excavations at Dariaus ir Girėno St. 20 and 23 and at Šiaulių Senosios St. 32 and 36 provided valuable information about the course of the development of this part of the city. A cultural layer dating to the second half of the 17th – first half of the 19th centuries (Figs. 5–6), the foundations from two buildings (Fig. 16), stone courtyard (?) paving (Figs. 6, 13, 16), the remains of two woven fences, a storage pit, a layer of stable manure (?), and contemporary artefacts (wheel thrown household pottery (Figs. 8–10), 'pot-shaped' *(Topfkachel)* and flat stove tile sherds, fragments of leather footwear, a clay whistle (Fig. 11), a bronze brooch (Fig. 15:3), part of a ring (Fig. 15:2), two Russian Imperial copper five-kopeck coins (Fig. 14), three glass beads (Fig. 7:4–6), three iron locks (Fig. 12), a fire striker (Fig. 7:3), a chain from a scale (?) (Fig. 15:1), a drawknife (Fig. 17:1), a cooper's two-handed round shave (Fig. 17:2), horseshoes, a lead seal blank (Fig. 7:2), a pellet (Fig. 7:1), etc. were discovered here at a depth of 70–80 cm. Many of them (the clay whistle, the fragments of iron chain, the fire striker, the glass beads, and the lead seal blank) were also discovered in Joniškis for the first time.

KAUNAS

Dainius Balčiūnas

Žvalgymai Palangos, Druskininkų, Puodžių gatvėse

2008 m. rugsėjo–gruodžio mėnesiais Kauno senamiesčio R dalyje buvo atliekami gatvių dangos rekonstrukcijos darbai. Pradiniame etape buvo perklojami lietaus nuotekų tinklai. Vienur vamzdynai buvo keičiami naujais, ki-

tur kai kuriose vietose jų anksčiau išvis nebuvo. Gatvėse anksčiau buvo nutiesti vandentiekio, fekalinės kanalizacijos, elektros tinklai bei dujotiekis, todėl kultūrinių sluoksnių išlikimo tikimybė buvo nedidelė.

Gatvės, kuriose vyko darbai, yra Kauno senamiesčio R dalyje. Palangos gatvėje ankstesnių tyrimų metu buvo rasta XV a. datuojamos keramikos, tad tikėtina, kad šioje vietoje buvo sodyba. 2002 m. vykdant Kauno senamiesčio dujotiekio rekonstrukcijos II etapą buvo atliekami archeologiniai žvalgymai atvirai kastose vietose Palangos gatvėje.

Kvartaluose už dabartinės Birštono gatvės buvo daržai bei sodai, dalis žemės priklausė dominikonų vienuolynui, 26 kvartalo P dalyje stovėjo mūrinė karmelitų Šv. Teresės koplyčia, statyta XVIII a. pradžioje. Dabartine Puodžių gatve ėjo vienas iš kelių į Vilnių, o Druskininkų gatvė vadinta Senosios Muitinės gatve. Po XVII a. vidurio karo, švedų invazijos ir gaisrų Kauno senamiesčio R kvartalai buvo sunykę, virtę dykvietėmis. Ši miesto dalis pradėjo atsigauti XVIII a. pabaigoje žydams superkant sklypus ir steigiant prekybos ir amatų įmones, tačiau 1753 m. karaliaus nurodymu ši veikla buvo sustabdyta. Intensyvesnis užstatymas prasideda po 1847 m. miesto pertvarkymo plano patvirtinimo.

Apie gatvių raidą ir kultūrinius sluoksnius turėta duomenų iš ankstesnių žvalgymų, atliktų keičiant bei įrengiant naujas inžinerines komunikacijas. 2006 m. dujotiekio rekonstrukcijos III etape archeologiniai žvalgymai vykdyti Puodžių, Druskininkų, Nemuno gatvėse (*ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 289–290). Greta esančių kvartalų teritorijoje ne kartą vykdyti archeologiniai tyrimai. Jų metu buvo rasta XIV–XV a. datuojamos keramikos, rodančios ankstyvą šios teritorijos apgyvendinimą.

Lietaus nuotekų vamzdyno grioviai kasti mechanizuotai ir rankiniu būdu susikirtimo vietose su anksčiau paklotomis komunikacijomis. Griovių plotis siekė nuo 1 iki 1,5 m. Darbų pradžioje nuo gatvių buvo pašalinta asfalto danga ir kai kur po ja buvę supiltiniai žvyro ir maišytos žemės sluoksniai. Grioviai kasti dalimis – kloti vamzdžiai, jie užpilami ir kasama toliau. Žvalgymų metu pjūviuose užfiksuotas 531 m dalinai išlikusių kultūrinių sluoksnių. Daugelyje vietų jie perkasti, suardyti klojant inžinerines komunikacijas – vandentiekį, buitines nuotekas, šilumines trasas, dujotiekį, elektrą. Kultūrinių sluoksnių storis siekė nuo 60 cm iki 3 m. Beveik visuose pjūviuose užfiksuotas įžemis – rusvas oksiduotas priesmėlis. Puodžių g. 3 pjūvyje įžemis leidžiasi R kryptimi – greičiausiai šioje vietoje buvo Nemuno kranto išgrauža ar įlanka.

Virš įžemio susiformavęs 5–10 cm storio kietas šviesiai rusvo geležingo priesmėlio sluoksnelis, būdingas senoms Kauno gatvėms. Jis susidaro greičiausiai dėl judėjimo – važiavimo, ėjimo, jojimo, kai suspaudžiamas drėgnas viršutinis įžemio sluoksnis. Nustatyta, kad tyrinėtose gatvėse virš šio sluoksnelio susidaręs 20–40 cm storio tamsaus juodžemio sluoksnis su skaldytais kaulais, smulkiomis griuvenomis ir žvyru. Toks sluoksnis būdingas gatvėms. Jame rasti archeologiniai radiniai datuojami gana plačiai – XVI a. I puse – pabaiga ar XVII a. pradžia. Tai tradicinės keramikos puodų pakraštėliai, sienelių šukės, plokštinių koklių fragmentai, redukcinėje aplinkoje degtų puodų ir puodynių šukės, lėkščių ir keptuvių fragmentai. Rastos geležinės arklių pasagos. Datavimo ribos plačios, kadangi gatvės sluoksnis formavosi ilgesnį laiką. XVIII a. pabaigoje – XIX a. buvo pakelti gatvių paviršiai, pakloti lauko riedulių grindi-

niai, prižiūrint ir perklojant juos naudoti iki XX a. vidurio, kai buvo užpilti asfaltu.

Druskininkų gatvės pjūvyje 4 užfiksuotos neaiškios paskirties krosnies liekanos ir pastatų pamatai, datuojami XIX a. Jie smarkiai apardyti klojant dujotiekio trasą. Gatvė šioje vietoje, matyt, buvo labai siaura, kadangi šie objektai rasti dabartinės gatvės viduryje. Palangos gatvės sankirtoje su Karaliaus Mindaugo prospektu rastas XIX a. įrenginys – tiltelio į krantinę pamatai.

Archeologinių žvalgymų metu Puodžių, Druskininkų gatvėse užfiksuoti praktiškai visos gatvės kultūrinių sluoksnių pjūviai, o Palangos gatvėje – jos P dalies pjūvis. Galime teigti, kad šių gatvių kryptis nesikeitė nuo pat miesto pradžios, tik Druskininkų gatvės P dalis buvo siauresnė ar kiek kitos krypties. Žvalgymų metu gauta vertinga informacija Kauno senamiesčio gatvių raidos tyrimams.

The field survey on Palangos, Druskininkų, and Puodžių Streets

In 2008 the storm drain network was reconstructed in the E part of Kaunas Old Town. The work occurred in the S part of Palangos Street as well as on Druskininkų and Puodžių Streets. The majority of the cultural layers here had been destroyed by previously laid utility networks. 531 m of the 0.6–3 m thick cultural layers, which have partially survived, were recorded during the survey. On top of the sterile soil characteristic of Kaunas Old Town, i.e. brownish oxidised sandy loam, was a ferrous hard layer characteristic of old Kaunas streets. On top of this was a 20–40 cm thick layer of dark humus with bone debris, gravel, and small pieces of rubble. The layer contained structural ceramics and household pottery dating to the early 16th – early 17th centuries. The 18th–19th-century street surfaces had had removed and field stone paving laid, which, maintained and relaid, was used up until the mid-20th century. The pad for a stove of uncertain purpose and the foundation of probably a 19th-century building were recorded in the carriageway on Druskininkų Street, which shows that the street had been much narrower at this location.

Dainius Balčiūnas

Rūsys Puodžių g. 10 / Druskininkų g. 8

Kauno senamiesčio 26 kvartalas yra senamiesčio PR dalyje. Iš Š jį riboja Puodžių gatvė, iš R – Smalininkų, iš P – Karaliaus Mindaugo prospektas, iš V – Druskininkų gatvė. Kvartalo PV dalyje šiuo metu yra apleisti buvusios alaus daryklos „Ragutis“ pastatai, o gyvenamieji ir visuomeniniai pastatai stovi kvartalo Š dalyje – prie Puodžių gatvės. Kvartalas buvo neužstatytas greičiausiai iki XVIII a. vidurio. 1788 m. J. D'Kurno sudarytame Kauno miesto inventoriuje dabartinio 26 kvartalo teritorijoje nurodytos 2 posesijos. Sklypai prie dabartinės Druskininkų (Senosios Muitinės) gatvės užstatyti gyvenamaisiais namais. Kvartalo P dalyje, prie Nemuno stovėjo mūrinė karmelitų Šv. Teresės koplyčia, statyta XVIII a. pradžioje. 1847 m. carui patvirtinus miesto pertvarkymo planą 26 kvartale suformuoti 5 sklypai, užstatyti 3 mediniais pastatais ir vienu pusiau mediniu, pusiau mūriniu. XIX a. II pusėje posesijinė struktūra buvo suardyta, kvartalo R dalis liko tuščia, prie Druskininkų gatvės stovėjo 3 pastatai. 1796 m. plane sklypo